IX - Tapmacalar

Ekinçiliye, Tahıl ve Zehmete Dair

Ağ quş suya töküldü.	Düyü[1]
Altı ayda bir qarış, Bir ayda altı qarış.	Taxıl
Atdım yamaca, Düşdü umaca[2].	Duz
Başını kesdim qanı yok Cücelerinin canı yox.	Darı
Bir atım var, at eylerem, Ölerse minnet eylerem, Etin ataram o yana, Sümüyün[3] xeyret[4] eylerem.	Çeltik
Bir bölük atlar Çemende otlar, Vaxdı gelende Dimdiyi çatlar.	Pambıq
Bir il ekerler, Yeddi il biçerler.	Yonca
	Bugda
Qırmızı xeşen[5], Atılıb düşen.	
Deyirmana den geldi, Gelen ona bend oldu, Seksen ayaq, qırx buynuz Bir mismara[6] bend oldu.	Kotan[7], qayış, öküzler (on baş öküz)

Dilim dilim nar, Dizimecan qar, Uçdu bir keklik, Qondu bir dilber.	Derz[8], xırman, saman, buğda
Ereb atdan, Demir qatdan, Quş buruldu, Quyruq bulandı.	Qazan ve içindeki hörek[9]
Yastıca yatar, Yumurta töker	Kündeio
Yer altıynan ayna geder.	Qavahan
Mücürü[11], hey mücürü, İlişdirir üçünü, Yeddi qatar mal gerek, Çeke onun gücünü.	Kotan
Yerişi tappır, tuppur, Dırnağı seksen para.	
.	Kotan

Dırnağı seksen para.1. pirinç 2. erişteye benzer bir yemek 3. kemiğine 4. hayret 5. keçi kılından dokunmuş çuval 6. çivi 7. saban 8. ekin demeti 9. yemek 10. hamur mprdanesi 11. erkek keçi 12. tasma

Özü tox, kölgesi yox.	Quyu
Sarısaqqal, uzunhoqqal, Onu tapmayan olsun çaqqal	Oarğıdalı[1]
Halalar ha halalar, Çölde dovşan balalar, Dimağından su içer, Dimdiyinden balalar.	Sünbül, Çeltik
Uzunca qız uzanır, Özüne köynek qazamr.	Oxlov
Çıxar ağaca, sallanır, Derin dama tullanar.	Erişte
Hem derili, huş derili Yaza ekili, yaya derili.	Pambuq
Ağaç başını oydular, Kende kovqa qoydular.	Çanaq
Alaca mezer, Obanı gezer.	Elek
Alcaa daedan aar vaear.	Elek

A qara gede[2], nedendi, Bağrım zeden zedendi[3], Özü eller doyurdar, Gözü doymaz, nedendi?	Deyirman
Bir derede durmuş, Diş dişe vurmuş, Âlemi yemiş, Acgöz oturmuş.	Deyirman
Dam dumbuldar, Su gumbuldar, Heyva çalar, Nar oynar.	Su dingi, deyirman
Palçıq dizden, Su qurşaqdan, Ha qaçıram Toz qopur.	Deyirman
Sağsağan seker, Quyruğun büker, Qaz qaqqıldılar, İliyin töker.	Deyirman

Baramaçılığa[4] Dair

Araba geder, izi yox, Odun yanar, közü yox...	Barama
Atası bir aylıqdı, Oğlu bazara gedir...	Barama qurdu
Atası yasma xoca, Anası yapma xatın	Barama qurdu
Biz biz idik, Yüz qız idik, Bizi üzdüler, İpe düzdüler...	Barama
Qırğm geldi qırıldıq, Şükür Allaha, dirildik...	Barama qurdu
Bir quşum var alaca, Geder qonar ağaca, Özüne bir ev tiker, Ne qapı qoyar, ne baca.	Barama qurdu
Nedendi ha nedendi, Bağrım başı zedendi, Ot otlar qoyun kimi, Su içmez bu nedendi?	Barama qurdu

O taydan gelir fil, Yükü zencefil, Ölüden töremiş, Bilmirsense bil.	Barama qurdu
Püstedis ha püstedi, Taxtırevan üstedi, Camış kimi ot otlar, Su içmeye xestedi.	Barama qurdu
Hansmm oxu düzdü, Sana gör nece yüzdü, Oğlu padşahlıq eyler, Anası hele qızdı.	Barama qurdu
Helme, helme helmesi, Helmexatun düymesi, Her kes onu tapmasa, Min manatdı cermesi[6].	Barama gurdu

1. nohuta benzer bir bostan bitkisi 2.«ğlanctk 3.-e2ik,kınk 4. ipek böcekçiliği ::>. fıstık 6. cezası

Bağcılığa ve Bostancılığa Dair

Ağaç başında qırmızı yumaq... Alma

Ağaç başında gözü palçıqlı qarı... Ezgili

Ağaç başında bir torba un... İyde

Ağaç başında tüklü yumaq Şaftah

Ağaç başında şalvarı yamaqlı kişi... Xırnik2

Ammaz, ummaz,
Yere düşer sınmaz... Yarpaq

Gizil eller gözeli, Oğlu mercan, mezeli[3]. Üzüm teneyi

Bazar bazara geder,
Azar[4] bazara geder,
Atası evde oturar,
Oğlu bazara geder. Meyve

Babam atdan düşdü, Donu bendden düşdü. Göy qoz, göy ceviz

Bayırı[5] boz, İçi qırmızı Şaftah

Bir tendirim var, iki eppek tutur, Qoz

Bir tendirim var, bir kömbe[6] tutur. Fmdıq

Bir damcı[7] unu var,
Çhrmızıdan donu var. iyde

Deyirmana den gelir,
Durun görün, kim gelir,
Toxunmamış çuvalda
Üyünmemiş un gelir. İyde

Eyri anam, göyçek bacım, Deli qardaşım Tenek[8], üzüm, şerab

Etinden kabab olmaz,
Qanından kasa[9] dolmaz. Nar

Göyden gelir, henir, henir[10],
Yere düşür diyirlenir[11], Vur başına, otur gemir. Ceviz

Ne zerrindi, ne bafta[12],
İçinde yaşıl tafta[13]. Püste

O yanı taxta, Bu yanı taxta, Yumru bey otaqda Fındıq

Qırmızı xoruz bağda,
Dimdiyi torpaqda. Turp

Qırh otaq, qırx bir otaq,
İçinde tek bir otaq. Kelem

Qara toyuq qaqqıldadı,
Qanadları şaqqıldadı. Şabahdı*

Dağdan sahram sınmır,
Daşdan sahram sınmır,
Bir yumruq vururam sınır. Soğan

Gündüzler gülür, Geceler mürgüleyir[15]. Günebaxan

Men aşiq ikisine, İki dal,iki sine, Bir ağacda beş alma, Gün düşüb ikisine. Dombalan[16]

Ne qapısı var, ne bacası,
İçi dolu serçe balası. Qarpız, barama, yemiş

Hallanar, hallanar,
Qızıllanar, sallanar. Zoğali?

Hacılar hecce geder, Cehd eler gece geder, Bir yumurta içinde, Yüz elli cüce geder. Nar Xaşxaş

Ağaç başında qarğa, Ağzı dolu qavırğa. İstiot

Birce bele mid daşı,
Yandırır dağı, daşı. Göbelek"

Bir evim var bir direkli

Salam, ay qessabbaşı,
Meni gönderib yüzbaşı,
İki girvenke[20] et isterem.
Ne yazı olsun, ne qışı Göbelek

Sarı sarı sandıqlar, İçi dolu fındıqlar. Qabaq boranı

l.döngel 2. hurma 3. eğlenceli 4. yokum şaşırır 5. dışı 6. bir tür yumuşak ekmek 7. damla 8. bağ kütüğü 9.kase 10. takır takır 11. yuvarlanır 12. sırma 13. bir cins kumaş 14. kestane 15. uyuklamak 16. yer mantarı 17. kızılcık 18. küçük bir taş 19. mantar 20. bir tür ağırlık ölçüsü

Sürü sürü qazlar,
Sürmeli qızlar,
Ona toxunsan,
Ellerin sızlar.
Gicitken[1]

Uzaqda gördüm qara qara,
Yaxma getdim hazarpara[2],
Ağzıma quydum qend, şeker,
Eteyimden tutub çeker. Böyürtken

Uzun uzun uzanar,
Özüne saqqalqazanar... Qamış

Uzunca qız uzanar,
Heftedde bir bezener... Sarmaşıq

Hala, hala,

Arxan dolaşdı kola[3]. Sarmaşıq

Çeper üste çal xoruz. Boranı[4]

Hestedi ha hestedi,
Elim Qur'an üstedi,
Meyvelerde meyve var,
Hamı onu istedi. Çiyelek

Ağ uzatdım,
Çhrmızı toxudum,
Qara kesdim. Böyürtken

Ağacın tutmaq olmaz,
Etrinden yatmaq olmaz. Qızılgül

Yaşıl taxt üstünde oturub peri,
Yaquta, mercana benzer lebleri,
Uzaqdan baxanda üzün gizletmez,
Elini uzatsan vurar xenceri. Qızılgül

Suda Süleymanı gördüm,
Dağda Düleymanı gördüm,
Yatar köşer daş gördüm,
Duzsuz bişmiş aş gördüm. Semeni[5]

Qaradı, qarğa deyil,
Qanadı var, quş deyil,
İy[6] bilir, it deyil. Milçek[7]

Dam dam sesi gelir,
Damından dem sesi gelir,
On iki pencereden
Bir Qur'an sesi gelir. Arı peteyi

Derdin, qemin heç eyler,
Qış gelende köç eyler. Çeyirtge[8]

İlim ilası[9] var bunun,
Sebzi[10] libası var bunun,
İyne ile delik deşik
Gör ne binası var bunun. Bal arısı

Yola xalça döşelidi,
Bir anadan yüz oğul,
Hamisi bir peşelidi[11]. Arı

Yeriyir, yeriyir, izi yox,
Dere, depe, düzü yox.
Yayda, qışda balalar,
Derisi var, gözü yox. Taxta biti

Yol üste qazan qaynar. Qarışqa[12]

Nene, mene yağ gönder, İnekleri sağ
gönder! Balalamamış düyeden,
Çabcalanmamış yağ gönder! Bal

Topraq deyil, daş deyil,
Quru deyil, yaş deyil.
Buynuzu var, qoç deyil,
Qanadı var, quş deyil. Kepenek

Çile, bülbülüm, çile,
Şeh[13] düşüb qızılgüle,
Quşlarda nece quşdu,
Yumurtası qalır ile. Bal arısı

Altı qoyun, üstü keçi,
Başı Andıq, quyruğu qayçı[14]. Qaranquş

Başı fındıq,
puyruğu qayçı,
Sinesi qoyun,
Üstü keçi. Qaranquş

Buxan ha buxarı,
Tüstü çıxar yuxarı,
Cennetden bir oğlan çıxdı.
Eyni[15] yaşıl çuxalı. Xoruz

Dağdan gelir Banu xanım,
Elleri xınalı xanım,
Dindirirsen fors[16] eleyir,
Tükleri[17] tehranı[18] xanım. Keklik

Gedirem beleşine,
Qaragözlü mehlesine,
Quşlarda o ne quşdu,
Süd verir körpesine? Yarasa

Gelirdim kendden,
Ses geldi bendden:
Ağzı sümükden[19],
Saqqalı etden. Xoruz

Nağaraçı[20] nağara çalır,
Ne nağarası var, ne çubuğu, Ağacdelen

Seher çağında,
Erik bağında,
Uçardı bir quş,
Ederdi dk cik. Serçe

1. ısırgan otu 2. bir parça 3. çalı 4. bir tür kabak 5. nevruz bayramı için küçük kaplarda yetiştirilen buğday 6. koku 7. sinek 8. çekirge 9. anlamı bilinmiyor 10. yeşil 11. sanat, meslek 12. karınca 13. kırağı 14. makas 15. sırtı 16. çalım satmak 17. tüyleri 18. şahin 19. kemikten 20. dümbelek

Siçan görende dişini gösterer,
Quş görende qanadmı.

Yarasa

Tap tapbaca, Toyuq
Gül yapbaca,
Memeli xatun,
Dişleri yox.

Uyunmamış deleme[1], Cüce
Üç hef tenin içinde,
Diri düşüb aleme.

Yol üste yağlı qayış, İlan

Atdığım daş deyil, Bahq
Qanadlıdı, quş deyil,
Öler, başı kesilmez,
Eti murdar, leş deyil.

Bağda tappıldar, Balta, Balıq
Suda şappıldar.

Mal geler yenişden, Bahq
Dırnaqları gümüşden.

Qanadı var, uçabilmez, Bahq
Quruda da qaçabilmez.

Alalar ha alalar, An
Erkek dişi balalar.

Aşağıdan ay doğub, An
İşıq Işığı boğub,
Anası üç yaşında,
Qızı bir oğlan doğub.

Âşıq elden yuxarı, Çeyirtge
Şana[2] telden yuxarı,
Quşlarda nece quşdu,
Dizi belden yuxarı?

Bu dereden qaz geder, An
Qaqqıldaşar tez geder,
Qızlar içinde qız var,
Yeddi il boğaz geder.

Bir tabaq üzüm, Qarışqa
Yollara düzüm.

Bir tövlem var, Bir Qanşqa yuvası
xorum ot tutmur,
Min baş mal tutur.

Bir tapmaca deyim, Gene
Tapmasan yene deyem...

Qoyun deyil, otlayır, Qarışga, ilan
Quş deyil, yumurtlayır.

Her kes tutmaq istese,

Tikanı eline batar, Kirpi

Yük altda qıllı yumaq Pişik

O evden bu eve dingili qoz[3]. Siçan

Sekkizi san darayı[4],
Doqquzu don darayı,
İkisi xas qırmızı,
Dördü mizan[5] Darayı. İt emceyi[6], donuz emceyi, qoyun, keçi emceyi, inek emceyi

Tut tut Tubulqa,
Tutda biter tubulqa,
Tutdan bir siv çıxıbdı,
Ne tutdu, ne tubulqa. Qatır

Suya düşende lillenir[7],
Sudan çıxanda dillenir, Buxov[8]

Suya sallam dağılar,
Sudan çıxar yığılar, İt Quyruğu

Üstü zemi[9] biçerler,
Altı bulaq[10] içerler. Goyun

Hilim hilim keher at[11],
Hilim mercan keher at,
Ağzında qıl sicim,
Başında tir[12] keher at. Ceyran

Hind hindice,
Dişi eyrice,
Hara gedirsen,
Bu yarı gece? Qaban"

-A quş, hardan gelirsen?
-Qanlı qaya dibinden, -
Qanm niye quruyub? -
Allah bele buyurub.

Kesilmiş qoyunun quyruğu

-A quş, hardan gelirsen? -
Qan bulağından. -Çana niye
bulanmamısan? -Öz
emelimden. Süd, quyruq

Ehmedi atda gördüm, Eceb
sifetde gördüm, İyirmi dörd
ulduzu, Dörd ayın altda
gördüm. Atın ayağındaki nal ve mıxlar

Arazla geder, izi yox, İlgın[14]
yanar, közü yox, Çanaqçıdan
qışlamış, Derisi var, tükü yox...

Zeli

1. katılaşmamış teleme peyniri 2. tarak 3. ceviz 4. kızıl ve yeşil renklerde dokunmuş ipek kumaş 5. terazi 6. meme 7. çamur 8. bukağı 9. tarla 10. pınar 11. doru at 12. ok 13. yaban domuzu 14. ılgın

Kekliyin qan ayağı,
Çan eli, qan ayağı,
Âşıq bir heybet görüb,
Üç başı, on ayağı. — İnek, buzov ve sağıcı gelin

Bu gün ki şenbedi[1],
Ocaqsız bişen nedi? — Pendir

Tahçadan düşdrü, tapp eledi.
Gülsenem onu happ eledi. — Siçan, Pişik

Gece çağında,
Göl qıragmda,
Qxurdu bir quş,
Ederdi qur qur. — Qurbağa

Maral, maral ineyim,
Qarnı xaral ineyim,
Qarnı ac olanda,
Çeper yarar ineyim. — Tısbağa

Körpü altında dörd bulaq — İneyin emceyi

Men âşıq bayı keçdim,
Kasıbam, bayı keçdim,
Altı camış, yüz keçi,
Elimde çayı keçdim. — Çayı keçende elindeki çarığıaltı camış gönü, köşesi ise keçi derisinden imiş.

Men âşığam bir ata,
Bir oğuldu, bir ata,
Qırx deve, seksen qatır,
Yüklenibdi bir ata. — Altın üstünde deve, qatır şekilli çul var imiş.

Yumru yumru evde yatar,
Etini dermana[2] satar,

Derya qırağı buzdu,
Sana gör nece yüzdü,
Oğlu bazara gedir,
Anası evde qızdı. — Çinar ağacı

Hestedi ha hestedi,
Elim kitab üstedi,
Meyvelerden biri var,
Çerdeyi lap üstedi. — Moruq

Zülfün ucu gümüşdür,
Sal boynuna ilişdir,
Yemişlerde yarpaqsız,
Tap gör, nece yemişdir — Dombalan[3]

Heyvanlara, Quşlara ve Böceklere Dair

Altı taxta, üstü taxta,
Şahqulu bey otaqda. — T

Tısbağa

Atdan hündür[4], itden alçaq — Yeher

Ayağı qanad açar,
İnsan görende qaçar,
Torpaqsız yerde bitib.
Yarpaqsız budaq açar. — Maral buynuzu

Bağda sürüner gezer,
Az az görüner gezer,
Oxşayır[5] bir yumağa,
Qorxuram el vurmağa. — Kirpi

Bizde bir kişi var,

Xor xor yatışı var. — Pişik

Bir qamçım var, vurabilmirem. — İlan

Dörd derviş, bir quyuya su töker. — İnek emceyi, südü

Dördü yerde,
Dördü göyde, — Heyvanm dörd ayağı İki bulnuzu, iki qulağı

Ekdim palıd[6],
Bitdi şabalıd,
İçinden bir zoğ[7] çıxdı,
Ne palıddı, ne abalıd. — Qatır

Havalar ha havalar,
Uzun uzun qalalar,
Çuşlarda nece quşru,
Yumurtasız balalar? — Yarasa

Ağca quzu petekde,
Âlem onu yemekde. — Yumurta

Ana bir qız doğdu,
Ne eli var, ne ayağı,
Qız bir oğlan doğdu,
Hem eli var,hem ayağı. — Yumurta, cüce

Bir bardağım var,
İçinde iki rengli su — Yumurta

Men âşıq içi deri,
İçinin içi deri,
Âşıq bir loqma yeyib,
Üzü et, içi deri. — Quş peteyi

O yanı qaya,
Bu yanı qaya,
İçinde sarı maya. — Yumurta

Men âşığam demirden,
Xeber verir kömürden,
Âşıq bir nubar[8] yeyib,
Budaqları demirden. — Kabab

1. cumartesi 2. ilaç 3. yer mantarı 4. yüksek 5. benzer 6. kestane 7. filiz 8. turfanda

:

Işığa ve Oda Dair

Anası qara,
Qızı qırmızı,
Oğlu qıvrımca qıvrımca, — Ocaq, od, tüstü

Ates ası bisirer,
Od bozbaşı[1] bişirer,
Âsıq bir hikmet görüb,
Ayaq başı bişirer. — Çörek bişirmek üçün sacın altında yandırılan küleş[2]

Bizim heyetde bir quyu,
Quyunun içinde suyu,
Suyun içinde ilan,
İlanın ağzında göher[3]. — Çıraq

Bir balaca fid daşı,
Götürebilmez heç kişi. — Od

Bir balaca boyu var,
Dam dolusu toyu var. — Çıraq

Biri geder, gelmez.
Biri yatar, durmaz. — Tüstü, kül

Bugün çaharşenbedi[4],
Qelbime düşen nedi,
Deryeden tüstü qalxır,
İçinde bişen nedi? — Sulu qelyan[5]

Bir nelbeki[6] nar gilesi[7],
Heddin yoxdu el vurası. — Od, qor

Bir parca atlaz,
Denizden abtmaz. — Neft[8]

Buxarı[9] ha buxarı,
Buxarıdan yuxarı,
Buxarıdan bir oğlan cıxdı,
Çiyni qara çuxalı. — Tüstü

-Eyri-üyrü, hara gedirsen?
-Tepesi delik, sen deyirsen? — Tüstü, baca

Altı cehennem,
Üstü su. — Samavar

Yanları derya, ortası od. — Samavar

Yeddi qat içinde men qala gördüm,
Üzünde abı var, içinde narı,
Yarısın ağ gördüm, yarısm qara,
Eyleyirik biz de ondan nubarı[10].
Samavar, çay

Nedendi ha nedendi,
Ağ gümüşden bedendi,
Ortasına od düşüb,
Gedin, görün nedendi. — Samavar

Su ile Elağedar

Ay gedir, il gedir,
Gece gündüz yol gedir. — Su

At deyil, qaçır,
Meşe[11] deyil ses salır. — Çay

Biri deyir gel gedek,
Birisi ister çörek,
Biri de başm bular...[12] — Su, qum, daş, qamış

Bu yanı daş,
O yanı daş,
İçinde qırx elli baş. — Hamam

Qaya dibinden qaz geder,
Qaqqıldaşar, tez geder. — Su

Qara atlaz,
iyne batmaz,
And içer,
Piyada getmez, — Senek[13], bardaq

Qara ner[14] çökdü yere,
Qanını tökdü yere. — Qara

Dağdan gelir, daşdan gelir,
Bir qudurmuş aslan gelir,
Hamımız bunun üfürüyü,
Daşdan keçir tüpürüyü. — Sel

Dağdan gelir erebler,
Ayağında corablar,
Kendimize[16] qoymaym,
Kendimizi xarablar. — Sel

Elindedi, elinde,
Etekleri belinde,
Gece gündüz yol gelir,
Yerindedi, yerinde. — Çay

Gedende güle güle,
Gelende ağlaya ağlaya. — Senek

1. bir tür yemek 2. saman, buğday sapı 3. cevher 4. çarşanba 5. nargile 6. fincan tabağı 7. üzüm tanesi 8. petrol 9. ocak
10. turfanda 11. orman 12. başını sallamak 13. güğüm 14. erkek deve 15. ibrik 16. köyümüze

I

Gece de gezer Nezeralı,
Gündüz de gezer Nezeralı,
Heç yorulmaz Nezeralı. — Çay

Gece gezen Ehmedxan,
Gündüz gezen Ehmadxan — Su

Yağladım, yağladım,
Qaya altda bağladım. — Qayıq

Yol üste bir gelin oturub,
Gelib gedeni suvarır.

O tayda[1] durub bir kişi,
Elinde demir şişi,
Deyir mene bir at gönder
Ne erkek olsun, ne dişi. — Gemi

Uzun qız ox,
Kölgesi yox. — Çay

Hal geder Leyli,
Hul geder Leyli,
Geceli gündüzlü
Yol geder Leyli. — Çay, su

Zaman ve Mekânla Elağedaı?

Baxaram uzaqdan,
Görüner yaxından, — Dağ

Bir quşum var qolsuz, qanadsız,
Men onu vurdum topsuz, tüfengsiz,
Men onu bişirdim odsuz, ocaqsız,
Men onu yedim dilsiz, dodaqsız. — Hava

Zer kilim,
Zencir kilim,
Gücüm çatmaz
Ağır kilim. — Yer

Ele bil kepenekdi, İşi
tamam kelekdi,
Xırmanlara can verir,
Yayda bize gerekdi. — Meh, yel

O hansı dağdır ki, qarı erimez. — Ağrı dağı

Ölke damsız,
Seher evsiz,
Meşe ağaçsız,
Deniz susuz. — Xerite

Üçü bize yağıdı[3],
Üçü cennet bağıdı,
Üçü yığıb getirer,
Üçü vurub dağıdar. — İlin fesilleri[4]

Ağanın bir donu var qatdamaq olmaz,
İçi dolu darıdır, sanamaq[5] olmaz, — Ulduzlu göy

Mene bir şam al gel,
Ne erişi[6] olsun, ne argacı[7]. — Gece

Bir ağacım var
On iki budağı, her budağın dörd zoğu[8],
Üç yüz altmış altı yarpağı,
Her yarpağın bir üzü ağ, bir üzü qara. — İl, İlde aylar, hefteler, günler, gece, gündüz.

Birce bele mid daşı,
Bezeyir dağı, daşı — Güneş

Bir sebet âşığm var,
içinde biri sanballı[9]. — Güneş ve Ay

Bir sinide iki toyuq,
Biri isti, biri soyuq. — Güneş ve Ay

Bir sinide iki alma,
Birini tapırsan[10], O
birini itirirsen. — Güneş,Ay

Bir tabaq almaz,
Sehere qalmaz. — Ulduzlar

Bir tabaq almaz,
Sanamaq olmaz, — Ulduzlar

Burdan vurdum baltanı,
Ordan çıxdı qaltanı[11],
Anam bir oğlan doğdu,
Yerin göyün soltanı. — Güneş

Bu gelen nece xandı,
Yaxşı bax, nece candı,
Qırx sekgiz qızı var, on iki oğlu,
Hele birce yaşlı körpe oğlandı. — Hefte, ay, il

Qumu qazdım qara çıxdı,
Qumdan minara çıxdı,
Anadan olan oğlan,
Seher bazara çıxdı. — Gece, gündüz

İki leyen sapa sap,
Birin itir, birin tap. — Ay, Güneş

Göyden bir ağaç düşdü,
Barsız[12], budaqsız,
Onu bir quş yaladı,
Dilsiz, dodaqsız. — Qar, Güneş

1. o tarafta 2. ilgili 3. düşman 4. mevsimleri 5. saymak 6. dokumada boyuna atılan iplik 7. dokumada enine atılan iplik 8. filiz 9. ağır, okkalı 10. bulursun 11. yumru, yuvarlak 12. meyvesiz

.

Min minara,
Dibi qara,
Yüz min çiçek,
Bir yarpaq — Göy, Yer, Ulduzlar, Ay

Yaxşı gözeldi, hamıya baxır,
Üzüne baxanı yandırır, yaxır. — Güneş

Yemir, içmir,
Gece gündüz işleyir. — Saat

Yük üstde para fetir[1]. — Ayın kölgesi

O nedi ki, dayanıbdı dayaqsız,
O nedi ki, boyanıbdı boyaqsız,
O nedi ki, ilde doğar ayaqsız. — Göy ilan

Pambıq pambıq içinde,
Pambıq sandıq içinde,
Göyden yere od düşdü,
Biz de yandıq içinde. — Güneş

Hürü Hürünü dindirir[2],
Hürü Perini dindirir,
Ağacın üç armudu var,
Biri birini dindirir. — Göy, Ay, Güneş

O ne quşdu ilde çeker bir qiya[3],
Her qiyasmda yüz min nâhaq[4] qan olu?
Ne qaladı dörd yüz qırx dörd burcu var,
Onda üç yüz altmış altı xan olu?

Yağış, Qar, Buz ve Başqa Tebiet Hediselerine Dair

Ağ toyuq çim çim eler,
Ağ kürek qışda biter. — Buz sabamı

Ağaç başında bir kasa[5] qaymaq Qar

Bayırda ağdı,
Yüksekde dağdı,
Eve geler,
Suya döner. — **Qar**

Bir kilimim var, bütün yer üzünü alır,
Suyun üzünü ala bilmir, — Qar

Göyden geler dervişler,
Kürkün yere sermişler,
O qeder oynamışlar,
Xurd xeşil[6] düşmüşler, — Qar

Ayağı yoxdu, qaçır,
Qanadı yoxdu, uçur, — Bulud

Göyden düşdü,
Yere yapışdı. — Yağış

Qapı qaldı, dam qaldı,
Süpürülmemiş nem qaldı. — Yağış

Göyden üç xelet[7] endi,
El deymemiş xam qaldı. — Yağış, Ay ve Güneş

Dam üste qara yaylıq. — **Qır**

Dam üstünde çatı qırağı8. — Qaş

Dam üstünda dana dingilder[9]. Dolu

Eziziyem, ay meler,
Bulud göyde ay meler,
Qoç bir quzu görübdü,
Süd deyiben, ay meler. — Göy, bulud, yağış, yer

Eli yoxdu, şekil çekir[10],
Dişi yoxdu, dişleyir. — Şaxta«

Günden güclüdü,
Külekden[12] güçsüz,
Ayağı yox, gelir,
Gözü yox, ağlayır. — Bulud

Men âşığam, qemer hey,
Belde qızıl[13] kemer hey,
Üste bir qısraq gördüm,
Altdan qulun emer hey. — Gövsi qüzeh[14], bulud yağış, yer

Riz rizis gedirem,
Rizebana gedirem,
Gölmeçeden su içirem,
Xoruzbana gedirem. — Duman

O nedir ki, göyden yere sallanır,
O nedir ki, her ne versen allanır,
O nedir ki, göbeyinden nallanır Yağış, uşağ, pul

Atdım atana,
Deydi kotana[16],
Deryada balığa,
Çölde ceyrana. — İldırım

Baltanı vurdum yoncaya,
Sesi yetişdi Genceye. — İldirim, göy gurultusu

1. mayasız yufka ekmek 2. konuşturur 3. nara 4. sebepsiz 5. kase 6. ezilmiş,parçalanmış 7. armağan 8.kenan 9. oynaşır 10. resim yapar 11. soğuk, ayaz 12. rüzgânrdan 13. altın 14. gökkuşağı 15. az az, kesik kesik 16. saban

Budur, gelir yeddi qardaş,
Titredir bütün dünyayı. İldırım

Burdan vurdum qılmcı,
Bağdad'da çıxdı ucu. İldırım

Dağdan gelir dağ kimi,
Qolları budaq kimi,
Eyilir su içmeye,
Bağırır oğlaq kimi. İldırım, mancanaq[1]

Silahla Elağedar

Anası qundaqda yatır,
Oğlu davaya[2] geder. Gülle[3]

Qara atı yağladım,
Zehmanaya[4] bağladım. Tüfeng

Qara qayış bizde qalır,
Açılmağı bizden alır. Tüfeng

Qara toyuq qaqqıldar,
Qanadları şaqqıldar, Tüfeng

İyne gözünden baxaram,
Cümle cahanı yıxaram. Gülle

Kor öküz koldan baxar,
Ağzından ayran axar. Tüfeng

İnsan ve Onun Beden Uzvlerine Dair

Salameleyküm qessabbaşı,
Meni gönderib yüzbaşı,
Bir şaqqa[5] et ver,
Ne erkek olsun, ne dişi. Ana betninde

Ezizim, doqquz güne,
Doqquz aya, doqquz güne,
Qaranlqıdan kim çıxar,
Doqquz aya, doqquz güne? Anadan olan uşaq

Hay geder,
Huy geder, Bir
qarış Yol geder. Beşik, yüyürük

Kelem kökü,
Kerkr[5] sapı,
Dörd Budağı,
Beş yarpağı. Beden, qol, qıç ve barmaqlar

Haçanm üstünde küpe[7],
Küpenin üstünde tepe,
Tepenin üstünde meşe. İki ayaq, qarın, çiyin, baş.

O nedir ki, seher dörd ayaqlı,
Günorta iki ayaqlı,
Axşam üç ayaqlı olar. İnsan imekleyen, yeriyen ve qocalıb esalı gezen zaman

Bir qutum var firengi,
Özü açılır, özü yumulur,
Heç kes bilmez bu fendi. Urek

Aşağı eysem tökülmez,
Qırağı qalm, sökülmez. Göz

Bir güzgüm[8] var qapaqlı,
Dörd qırağı saçaqlı. Göz

Yolun o üzü adam,
Bu üzü adam, Her şeyi görerler. İki göz

O yanı çeper,
Bu yanı çeper,
İçinde atlı çapar Göz

Ağzı aşağı, tökülmez,

Qırağı qıldı sökülmez. Göz

Bal sapı, Balta sapı,
Bir budağı,
0Beş yarpağı. Qol, el, barmaqlar

Bir ağacım var, beş yarpağı.Bir yemiş var,yemişdim, Yemesiydim ölmüşdüm, İndi de var, yemerem,
Adını da demerem. El, Barmaqlar

Qar kimi ağdır,
Su kimi axır. Ana südü

Dağlar, mene qar gönder,
Esirgeme, var gönder,
El deymemiş ağacdan
Derilmemiş nar gönder. Süd

Qırmızı divar, ağ fereler[10]. Ana südü

Bir otağım var, içi yarmaca[11] ile doludur. Ağız, dişler

Ağız, dişler

1. kuyu çıkrığı 2. kavgaya 3. mermi 4. iki ekin arasında kalanboşluk 5. parça 6. kazma 7. çömlek, toprak kab 8. ayna
9. koşturur 10. araç tavuk 11. yarma, kırılmış buğday

Dey,dey, deyerem, deymez,
Deyme, deyme, deyerem, deyer.
Dodaq

Gel, gel deyerem, gelmez,
Gelme gelme deyerem, geler. Dodaq

Bir donum var, tikişi yox. İnsan derisi

Hel hel küpe,
Heleme küpe[1],
Yüz il qalsa,
Çürümez küpe.
Ad

Bir tabaq sebze,
Teze-be-teze,
Yaşdı, qurumaz,
Nemdi, çürümez. Dil

Yeriyer küpe,
Yerimez küpe,
Min il qalsa. Xatire, ad

Uzun uzun ulama,
Ucuna qıl dolama,
Geder cennet bağına,
Geler bizi salama. Yuxu

Narda var, varda var,
Nardan şirin harda var?

El deymez, bıçaq kesmez,
Ondan şirin harda var? Yuxu

Bazarda satılmız,
Terezide çekilmez,
Baldan şirindi[2],
Yemek olmaz. Yuxu, bala

O nedir ki, yaxmı uzaq eyler,
O nedir ki, uzağı yaxm eyler. Ölüm, fikir

Bir quşum var nehanı[3],
Gezir cümle cahanı,
Getirsen öldürmeye,
Ne eti var, ne qanı. Fikir

O nedir ki, her şeyden iti[4] gedir?
Fikir

Düşünsen me nasm, Ağıl
Bilişen deyerin,
Çhlıncdan keskindi,
Deryadan derin.

Men gedirem, o qalır. **İz**

Men getdikçe o da gedir. Kölge

Yaşıl ekdim, Xına yaxmaq
Al çıxdı.

Geyime Dair

Tapış, tapış, PaltarS
Beden yapış.

Üstden bir, Şalvar
Altdan iki.

Bazardan qazan aldım,
İçine quyruq saldım,
Qazan eridi, Ayaqqabı, ayaq
Amma quyruq erimedi.

Açaram, yatar, Ayaqqabı
Bağlaram, qaçar.

Çıxdım tepeye, Çekme[6]
Düşdüm küpeye.

Gece eziler, Yorğan-döşek
Gündüz düzüler.

Çil toyuq,
Çileme toyuq,
Başın kesdim, Xalça-gebe[7]
Qanı yox.

Altına hasa[8] vurum, Xalça toxumaq
Hasanı basa vurum,
Dem qıllı qıllı vurum...
Dem qırxıb koşa vurum.

Bir qabım var, ağzı aşağı qoyuram, dolur,
Ağzı yuxarı qoyuram, boşalır. Papaq

Bizde bir kişi var, Köndelen[9]
yatışı var. Mefreş[10]

Ay doğdu, laxtalandı[11],
Doğduqca laxtalandı, Bazara
bir ner[12] geldi, Qırx yerden
noxtalandı. Alaçıq[13]

Bizde bir kişi var,
Her gelen ona salam verer. Qapı

Bir quşum var alaca,
Geder qonar ağaca. Qapı

Qara qatır,
Qapıda yatır,
Gelib gedene [1]
Şıllag atır. Qapı

1. çömlek 2. tatlı 3. gizli 4. hızlı, süratli 5. elbise 6. çizme 7. halı-yolluk 8. sopa 9. eğri 10. içine yorgan-döşek konulan büyük harar 11. pıhtılaşmış kan 12. erkek deve 13. küçük göçebe çadırı 14. tokat, sille

Ağ qul qapıları gezer.	Nerdivan
Geden keklik, gelen keklik, Bir qıçı üste duran keklik.	Qapı
Bizim evde iki gelin var, İkisi de bir boyda.	Qapınm tayları[1]
Heseneli xestedi, Zenciri qefesdedi, Ne yerdedi, ne göyde, Carx-ı felek üstedi.	Qapı
Bir itim var, ne dinir[2], ne hürür, Adamı de eve buraxmır.	Qıfil3
Qara qul qapıda yatar.	Qıfil
Zer zere yapışdı, Zer divara yapışdı, Zergeı[4] oğlu gelmemiş, Zer divardan qopmadı.	Açar[5], qıfil
El oba yatdı, Ölü qıçın uzatdı.	Ceftee
Evde bir kişi var, İki dişi var.	Qayçı[7]
Quyruğun tutmasam otlamaz.	Ülgüc[8]
Bizde bir kişi var, Yüz iyirmi dişi var.	Süzgeç
Bir öküzüm var, quyruqlamasan dama gimez.	Qaşıq
Bir atım var, çullayıram, çulun salır, Çullamıram, qulun salır.	Sac
Qaraca qaraca qarğılar, Qapı qapı yorgalar[9].	Sac
Qara qebirden tüstü çıxır.	Dudkeş[10]
Bizde bir kişi var, Qırx elli dişi var.	Mişar[11]
Dünyanı bezer, Özü lut[12] gezer.	İyne
Bir balaca özüdü, Elli dene gözüdü.	Üskük"
Aban, abanı, Deve dabanı, Altı qıçı var, İki dabanı.	Terezi
Ağacdandı yuvası, Daşdan yumurtası.	Terezi
Adam elinde, Şeytan fe'linde[14], Teker ayaqlı, Quyruğu belinde.	Terezi
Hini hini keher at[15], Hinisi gözel keher at, Ayağında qıl sicim, Düyünü gözel keher at.	Saz.
O nedir ki, yetmiş iki dil bilir?	Saz
Erimez küpe, Çürümez küpe, Min il qalsa, Çürümez üpe.	Qızıl
Bir ipim var, ne qeder yığıram qurtarmır.	Yol
Dörd qardaşdı, hey qaçır, Birbirin tutabilmir.	Tekerler
Bir derede yeddi tepe, Her tepede yeddi yuva, Her yuvada yeddi tülkü, Her tülkünün yeddi balası, Nece tülkü balası var?	
Alalar, lalalar, Qızıldan piyalar[16], Qarnı altından yem yeyer, Belli üstünden balalar[17].	Rende

Kitaba, Kağıza, Yazıya Dair

Mende de var, sende de var, İnsanda var, adamda yox.	"n" herfi
Qara tarlada ağ atlı çapar...	Lövhe, tebaşir
Qutu quty içinde, Selme[18] qutu içinde, Selmenin göy yarpağı, O da qutu içinde	Kitab
Ağaca çıxdım adamla, Bir nelbeki badamla, Ne dili var, ne ağzı, Hey danışır adamla.	Kitab
Ağ tarla, qara toxum, Elim ile ekerem, Dilim ile biçerem.	Yazı

I. kanatlan 2. konuşur 3. klit 4. kuyumcu 5. anahtar 6. kapı sürgüsü 7. makas 8. ustura 9. rahvan gider 10. baca
II. bıçkı, testere 12. çıplak 13. dikiş yüksüğü 14. işinde 15. doru at 16. kadeh 17.yavrular 18. yabani bir ot

Ağ çölde qara zemi[1]. Yazı

Daşa vururam qırılmır,
Suya atıram qırdır. Kağız

Budu gelir adamla,
Yaylığında[2] badamla,
Ne ağzı var, ne dili,
Sohbet edir adamla. Mektub, kitab

O nedi ki, zere, zerexan olur,
Meyvesi ondan, özü candan olur,
Ağzı birdi, dili iki, can yox,
Çox sıxılır, ondan sergendan[3] olur...
Qelem

Muasır Teknikaya Dair

Gücü alır nazik[4] telden,
Xeber verir her bir elden. Radio

Çağırıram hündürden[5],
Sesi gelir kendirden. Telefon

1. tarla 2. başörtüsü 3. umutsuz, bunalmış, şaşkın 4. ince 5. yüksekten

X